

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
AR-YL-2008 -0001

TİRE MÜZESİNDEN
HELLENİSTİK VE ROMA DÖNEMİ MEZAR STELLERİ

HAZIRLAYAN
Murat ÇEKİLMEZ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Abdullah YAYLALI

AYDIN-2008

YAZAR ADI-SOYADI: Murat ÇEKİLMEZ

BAŞLIK: Tire Müzesinden Hellenistik ve Roma Dönemi Mezar Stelleri

ÖZET

Bu çalışmada, İzmir ilinin Tire ilçesindeki Arkeoloji Müzesinde korunan, Tire'nin çeşitli bölgelerinden gelen ve Hellenistik - Roma İmparatorluk Dönemine tarihlediğimiz mezar stelleri toplu olarak ele alınmıştır. Mezar stelleri, stel tipleri, figür tipleri şeklinde alt başlıklar şeklinde incelenmiştir. Ölü yemeği sahneli stellerin sayıca fazla olması nedeniyle ayrıca ölü yemeği sahnesinin ikonografisine değinilmiştir.

İkinci bölümde, daha önce yapılan çalışmalardan yararlanılarak, ölü yemeği betimlemelerinin kökeni üzerinde durulmuştur. Sahnenin gelişimi içerisinde, Tire Müzesi ölü yemeği sahneli stelleri değerlendirilmiştir. Tire Müzesinin Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi mezar stelleri, stel tipleri bakımından benzer örnekler ışığında ele alınmıştır. Steller, alınlıklı ve alınlıksız olmak üzere alt başlıklar şeklinde incelenmiş ve yöreye özgü tiplerin gelişimi anlatılmıştır. Ayrıca bu bölümde, Göllüce ve Uzgur'da bulunan stellerin işlendiği atölyelere dair bir takım bilgiler de elde edilmiştir.

Figür tipleri bölümü, kadın ve erkek tipleri şeklinde alt başlıklar halinde incelenmiştir. Figür tiplerinin gelişimi ve Tire Müzesi stellerinin gelişimdeki yerleri üzerinde durulmuştur. Çalışmamız kapsamındaki mezar stellerindeki figürler, benzer örneklerle karşılaştırılarak tarihlendirilmiştir. Tüm çalışmalar sonucunda elde edilen bilgiler, harita, tablolar, levhalar ile desteklenerek sunulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Tire Müzesi

Mezar Stelleri

Hellenistik

Roma

Kabartma

Arkeoloji

NAME and SURNAME: Murat ÇEKİLMEZ

TITLE: Funerary Steles, which date back to the Hellenistic and Roman Periods, From Tire Museum.

ABSTRACT

In this study, grave steles found in Tire area which are dated to Hellenistic and Roman İmperial Period and kept in Izmir province Tire borough Archaeological Museum are dicussed collectively and analyzed in the subheadings of funerary steles, stele types and figure types. The iconography of funerary meal scenes is also discussed beacuse of excessiveness of funerary meal scened steles.

In the second chapter, by putting account the prior studies, origins of funerary meal motif accentuated. Within the development process of the scene, Tire Museum's funerary meal scened steles evaluated with the similar examples. Tire Museum's Hellenistic and Roman İmperial Period steles are discussed with the similar examples. Steles are discussed within the subheadings of pedimental and non-pedimental and development of local stele types are elucidated. Moreover, several facts obtained about the workshops that used in handling the steles found at Gölluce and Uzgur.

Figure types chapter discussed within the subheadings of male and female types. Development of figure types and effects to the development of steles of Tire Museum accentuated. The steles that involved in our study are dated by comparing with similar examples. Knowledge obtained from results of this study are represented with support of maps, tables and plates.

KEYWORDS

Tire Museum

Funerary Steles

Hellenistic

Roman

Relief

Archaeology

ÖNSÖZ

Mezar sahipleriyle ilgili çeşitli betimlemelerin yer aldığı mezar stellerinde, kişinin adı, baba adı, sevdiği eşyaları vb. resmedilmiştir. Günümüzde dahi, mezar stelleri insanların bu dünyada yaşadıklarına dair en büyük kanıttır.

Çalışmamız, mesleki gelişimimize paralel olarak daha çok plastik sanatın gelişimi üzerine yoğunlaşmıştır. Ayrıca epigrafik incelemeler yapılmış, mezar stellerinde canlandırılmaya çalışılan mimari üzerinde de durulmuştur. Mezar stellerini çalışmama izin veren, Tire Müzesi eski Müdürü Sayın Enver Sağar'a ve müze çalışanlarına, yardımları nedeniyle aynı müzede çalışan Uzman Arkeolog Pınar Yakut'a çok teşekkür ederim.

Bu konu üzerinde çalışmamı öneren, çalışmalarım ve mesleki gelişimimde her türlü destek sağlayan tez danışmanım Prof. Dr. Abdullah Yaylalı'ya, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Doç. Dr. Serap Yaylalı'ya, materyal yardımlarından dolayı Doç. Dr. Aslı Saraçoğlu'na, eserlerin fotoğraflarını çeken Yrd. Doç. Dr. Suat Ateşlier'e, çalışma gereği sıklıkla karşılaştığım yazıtları tamamlayan ve Türkçeye çeviren Öğr. Gör. Murat Aydaş'a, öğrenim hayatım boyunca sevgi ve desteğini esirgemeyen aileme, sabrı, hoşgörüsü ve desteği nedeniyle eşim Şenay Çekilmez'e teşekkürlerimi sunarım.

AYDIN 2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
LEVHALAR LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. AMAÇ YÖNTEM KAPSAM.....	6
2. STEL TİPLERİ.....	9
2.1. ÖLÜ YEMEĞİ SAHNESİNİN İKONOĞRAFİSİ.....	9
2.2. ALINLIKLİ STELLER.....	28
2.2.1. Naiskos Şeklinde Düzenlenenler.....	29
2.2.2. Kemer Nişliler.....	41
2.3. ALINLIKSIZ STELLER.....	45
3. FİĞÜR TİPLERİ.....	47
3.1. KADIN FİĞÜRLERİ.....	47
3.1.1. Pudicitia Tipi.....	48
3.1.2. Küçük Herculanumlu Kız Tipi.....	66
3.1.3. Diğer Oturan Kadınlar.....	71
3.2. ERKEK FİĞÜRLERİ.....	73
3.2.1. Kline Üzerinde Uzananlar.....	73
3.2.2. Dioskurides Tipi.....	89
3.2.3. Ayaktaki Giyimli Erkekler.....	91
3.3. ÇOCUK TİPLERİ.....	95
3.4. SAKİ TİPLERİ.....	100
3.5. HİZMETÇİ TİPLERİ.....	103
SONUÇ.....	106
KATALOG.....	114
KISALTMALAR VE KAYNAKÇA.....	134
ÖZGEÇMİŞ.....	147
TABLolar, HARİTA.....	148
LEVHALAR.....	153

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Tire Müzesi Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi mezar stellerinin buluntu merkezleri.

Tablo 2. Tire Müzesi Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi mezar stellerindeki üçayaklı masa tipleri.

HARİTA

Harita 1. Tire Müzesi Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi mezar stellerinin buluntu merkezleri.

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1.	Kat. No. 1.
Levha 2.	Kat. No. 2.
Levha 3.	Kat. No. 3.
Levha 4.	Kat. No. 4.
Levha 5.	Kat. No.5.
Levha 6.	Kat. No. 6.
Levha 7.	Kat. No. 7.
Levha 8.	Kat. No. 8.
Levha 9.	Kat. No. 9.
Levha 10.	Kat. No. 10.
Levha 11.	Kat. No.11.
Levha 12.	Kat. No. 12.
Levha 13.	Kat. No. 13.
Levha 14.	Kat. No. 14.
Levha15.	Kat. No.15.
Levha 16.	Kat. No. 16. (Pfuhl- Möbius 1979, Taf. 274 Nr. 1906).
Levha 17.	Kat. No. 17.
Levha 18.	Kat. No.18.
Levha 19.	Kat. No. 19.
Levha 20.	Kat. No. 20.
Levha 21.	Kat. No. 21.
Levha 22.	Kat. No. 22.
Levha 23.	Kat. No.23.
Levha 24.	Kat. No. 24.

KISALTMALAR LİSTESİ

Abb.	Abbildung
Beil.	Beilage
Bkz.	Bakınız
Çiz.	Çizim
Gen.	Genişlik
K.	Katalog
Kal.	Kalınlık
Lev.	Levha
No.	Numara
Nr.	Number
Pl.	Planche, Plate
Res.	Resim
Taf.	Tafel
vd.	ve diğerleri
Yük.	Yükseklik
yy.	Yüzyıl